

Kendimi tanımak maksadıyla geldiğim bu dünyada aklıma yazacak bir şeyler gelsin diye uğraşmaktan belim büküldü. Bunun neresinden yazı çıkar?

.. code-block:: sql

```
select hatıra, örnek, laf from akıl where hatıra.konu = örnek.konu
```

Kendimi bilmekten kastımın bu olmadığını söyleyeyim.

.. code-block:: python

```
def kendini_bil(insan): düşüncelerini_ayıkla(insan)
```

```
def düşüncelerini_ayıkla(insan): kendini_bil(insan)
```

Hayatın kendisinden başka düşünecek birşey yok. Hawking nasıl bu kadar uzun yaşadı diye soruyor biri. Uzun yaşamadı bence. Kendini bilmek için geldiği dünyada, bilmediği için süründü. Belki bildiği için sürünmüştür.

.. code-block:: haskell

```
insan = bilgi + saglik where bilgi = dusun $ dusun $ dusun insan saglik = kos $ kos $ kos insan
```

Tanrı iman eder miydi? Tanrı kendi varlığına iman eder miydi? İnsanların tanrı olduğunu söylesek mesela, bunun insanların dünyada bulunmasının amacı olduğunu söylesek. Buradan bir *din* çıkar mı? İnsanların inandıklarını alt alta yazınca her şey çıkabilir.

.. code-block:: c++

```
class İnsan:Dünya { public: Kafa kafa(); Beden beden(); protected: Şuur şuur();
```

```
private: virtual Amaç amaç(); }
```

Kendini bilen Tanrı? Tanrı kendisini bilebilir mi? Kendini bilmek dediğimiz, aynı zamanda hangi durumda nasıl davranacağını bilmekle alakalı, o halde Tanrı bütün durumlarda nasıl davranacağını bilir mi? Bilir diyorsak, Tanrı bir otomat oluyor, çünkü hangi durumda nasıl davranacağını bilen, otomatik olarak yaşayabilir. Şuursuz bir otomat.

.. code-block:: python

```
durumlar = range(1, ∞) tanrı.şuur = [fiil(durum) for durum in durumlar]
```

Şuura ihtiyacı yoktur bilgisi sonsuz olanın. Şuur çünkü bizim anladığımız manada bir gölge, bir pus. İnsanın şuuru hangi durumda nasıl davranacağını bilmediği için ortaya çıkıyor. Hayvanların şuuru yoktur, çünkü onlar otomatik olarak nasıl davranacaklarını bilir. Biz bilmeyiz, kafamızın içinde biz olmayan, tam olarak fethedemediğimiz bu his olduğu sürece bilecek de değiliz.

.. code-block:: haskell

```
data İnsan = İnsan Beden Zihin data Zihin = Zihin Düşünce Hayal Pus
```

Peki Tanrı'nın şuuru vardır ne demek? Kainattan ayrı bir şuuru olduğuna kanaat edebilir miyiz? Bu ona kainatın verdiği hüviyetten fazlasını vermek demek. Bu doğru, yani o kainattan fazlası. Buna mukabil bu fazlalık bizim ilmimizi değil, cehaletimizi artırıyor. Onu bilmediğimiz için onun kainattan *fazla* olabileceğini düşünüyoruz. Kainattan fazla olduğunu düşündüğümüz için onun kainatın dışında olduğunu düşünüyoruz.

.. code-block:: c++

```
if (Tanrı > Kainat) { İnsan.cehalet++;
}
```

Bununla beraber şuur problemini çözmeye yardımcı olmuyor. Çünkü kainat içinde veya dışında, tüm durumları ve bunlardan nasıl davranacağını bilen bir Tanrı'nın, şuura ihtiyacı yoktur diyebiliriz. Devamlı düşünmeye, devamlı hazır olmaya, dua beklemeye, dualara icabet etmeye ihtiyacı yok. Duaları dinleyen bir bilgisayar yaratabilir, o bilgisayar bu duaları değerlendirir ve Tanrı'nın istediği durumlara uyanların dualarını kabul eder. Mucizeler de aynı şekilde. Bizim için hayli nadirattan olduğu için Tanrı'nın şuuru olduğunu ve bize cevap verdiğini düşündüğümüz olaylar belki de öyle değil. Kainatın *programının* içinde olduğu için o mucizeler gerçekleşiyor. Programlarda arada bir çıkan *paskalya yumurtası* cinsinden özellikler.

.. code-block:: haskell

```
mucize _ "Mekke" "Ahmed" = kabul(dua("Ahmed")) mucize zaman mekan dai = kainat
```

İnsanların kurduğu organizasyonlarda bile, bazı insanlar bazı kapıları açarken, bazıları açamaz. Belki Tanrı'nın kurduğu organizasyon da bu şekilde çalışıyordu. Belki peygamberlerin nazı geçtiği veya programda özel şartlara dahil oldukları için mucizeler gerçekleşiyordu. Yoksa Tanrı'nın şuuru olduğundan değil.

.. code-block:: python

```
if dai == peygamber: kabul(dai.dua)
```

Bir de şu: Şuuru olmayan bir Tanrı'nın varlığını nasıl anlayabiliriz? Bizde irade şuurla bir sayılıyor. Şuurun varsa iraden var demektir, şartlara göre karar verirsin. Tanrı ise baştan kararlarını vermiş, tüm durumlarda ne yapacağını biliyor.

Ancak bunun diğer tarafı da var: Belki bu bahsettiğimiz Tanrı yanlıştır. Belki Tanrı hangi durumda nasıl davranacağını bilmiyordur veyahut durumlar ortaya çıkmadan onların bilgisine erişmek, onun için de anlamlı değildir. Olmayan bir şeyi bilmek onun için mümkün mü? Belki onun için de mümkün değildir, ama daha muhtemelen bu soru anlamsızdır. Çünkü varlık ve bilgi onun için ayrı kavramlar olmadığına, varolanı bildiği ve bildiğini yarattığına göre, durumların ortaya çıkması onun durumları bilmesi anlamına geliyordur. Ortaya çıkmayan durumları bilemez belki.

Buradan nefsim, insanın varlığını özünün kendini bilmek olduğunu söylemeye yelteniyor. Kendini

öğrenen Tanrı. *Kendi* dediğimiz tanrı tabii. Sonra kendine oyun bulmaktan daha *meşgul* tanrılar hayal ediyorum.

(Hamiş: Programlar değişik dillerde ve uydurma. Tek maksatları yazarın *tefekürü*. Yazıyı okurlar için daha anlaşılabilir yapmaktan onur duyarım.)